

שבט התשס"ז

בס"ד

מזן ושבט פרשת בשלה

א. בני מקבלים את השבת

1. ספר חמדת הימים – שבת – כבר בזמן השעבוד, היה יום השבת יום מנוחה
ובמדרש אגדה אמרו בשעה שיצא משה וראה בסבלות אחיו במצרים שלא היה להם שום מנוחה, נתקשה הדבר בעיניו מאד והלך אצל פרעה ואמר לו אדוני המלך, אדון שיש לו עבדים הוא רוצה בקיומם, ואתה רוצה לכלות עבדיך א"ל היאך א"ל מתוך שאתה משתעבד בהם תמיד בלא מנוחה הם כלים. תן להם יום א' בשבוע שינוחו בו א"ל משה תן להם היום ששולט בו מזל שבתאי שכל מלאכה שעשה בו לא תצליח, מיד נתן להם יום ששולט בו שבתאי והיו נוחין בו בכל שבוע. וכשיצאו ישראל ממצרים נתן להם הקב"ה את השבת, ביום ששולט בו שבתאי כיון שראה משה שהסכימה דעתו לדעת יוצרו שמח שמחה רבה, לכך תקנו ישמח משה במתנת חלקו.

2. ספר חמדת הימים – פסח – שבת הגדול
והחכם הגדול הרי"ט נר"ו דרש כי לפי שכשהיו ישראל במצרים שאל משה מפרעה יום א' של מנוחה ובחר לו יום שבת. ומכל מקום בכל שבת תכף היו יוצאים ממנוחה ועונג ליגיעה ועינוי. אבל בשבת זו שהיה יום שלקחו יראתם וקשרוהו בכרעי המטה והיה להם תלוי ראש לא חזרו השתעבד, ולכך נקרא שבת גדול כלומר "יומא דשבתא אריכתא". כי אף למאן דאמר שכל אותם י"ב חדש שהיה משפט המצריים לא נשתעבדו היינו שלא היו משועבדים בעבודה קשה, מכל מקום אכתי עבדי פרעה נינהו. אך בשבת זה ידעו שיצאו לחירות אם באלהיהם שלטו, בעצמם לא כל שכן?

3. שמות פרק ט"ו – בני מתלוננים במרה (חניה 4)
(כב) וַיִּסַּע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר וַיֵּלְכוּ וַיִּלְשַׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם:
(כג) וַיָּבֹאוּ מִרְתְּהָ וְלֹא יָכְלוּ לִישַׁת מַיִם מִמֶּרְהָ כִּי מָרִים הֵם עַל פֶּן קָרָא שְׁמָהּ מֶרְהָ:
(כד) וַיֵּלְכוּ הַעָם עַל מֹשֶׁה לְאֹמֶר מַה נַּשְׁתָּה:
(כה) וַיִּצְעַק אֶל יְהוָה וַיֹּרְהוּ יְהוָה עֵץ וַיִּשְׁלַךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם שָׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ:

4. רש"י על שמות פרק טו פסוק כה
(כה) שם שם לו - במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם שבת ופרה אדומה ודינין (סנהדרין מ):

5. שמות פרק ט"ז – בני מגיעים למדבר סין לאחר חודש, האוכל נגמר והם מתלוננים (חניה 7)
(א) וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם וַיָּבֹאוּ כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מִדְבַּר סִין אֲשֶׁר בֵּין אֵילָם וּבֵין סִינַי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי לְצֵאתָם מִצְרָיִם:
(ב) וַיֵּלְכוּ יְהוָה וַיִּשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן בַּמִּדְבָּר:
(ג) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יִתֵּן מוֹתֵנוּ בְּיַד יְהוָה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סֵד הַבְּשָׂר בְּאֶכְלֵנוּ לֶחֶם לְשִׁבְעַת יְמֵי הוֹצֵאתָם אֶתֵּנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהַמִּית אֶת כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בְּרַעֲב:

6. רש"י על שמות פרק טז פסוק א'
(א) בחמשה עשר יום - נתפרש היום של חנייה זו לפי שבו ביום כלתה החררה שהוציאו ממצרים והוצרכו למן למדנו שאכלו משירי הבצק (או משירי המצה) ששים ואחת סעודות וירד להם מן בט"ז באייר ויום א' בשבת היה כדאי במס' שבת (דף פז):

7. שמות פרק ט"ז – ה' מודיע למשה על דבר המן שירד שישה ימים (ביום השישי כפול) – "למען אנסנו"
 (ד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה הֲנִי מְמַטִּיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וְנִצָּא הָעָם וְלָקְטוּ דָבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנַסְנוּ הַגִּילְךָ בְּתוֹרָתִי אִם לֹא:
 (ה) וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְיֵאוּ וְהָיָה מִשְׁנֵה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם:

8. שמות פרק ט"ז

(ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲרֹב וַיִּדְעֹתֶם כִּי יְהוָה הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:
 (ז) וּבְקֹר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יְהוָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת תְּלִנְתְּיִכֶם עַל יְהוָה וְנִחַנְנוּ מֶה כִּי תִלְוְנוּ {תְּלִינּוּ} עֲלֵינוּ:

9. רמב"ן על שמות פרק טז פסוק ו

(ו) ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים ולא אנחנו המוציאים אתכם משם כאשר אמרתם כי הוצאתם אותנו (לעיל פסוק ג) **ובקר וראיתם את כבוד ה' לא נאמר זה על הכבוד הנראה בענן**, כי בו ביום היה כדבר להם אהרן ויפנו אל המדבר (בפסוק י) ופירש רש"י, אלא כך אמר להם, **ערב וידעתם כי היכולת בידי ליתן תאותכם ובשר יתן לכם**, אך לא בפנים מאירות יתננה לכם, כי לא כהוגן שאלתם אותה ומכרס מלאה, והלחם ששאלתם לצורך כהוגן, בירידתו תראו **לבקר את כבוד פניו שיוירידנו לכם דרך חיבה בבקר שיש שהות להכינו**. ואינו נכון שיאמר "ובקר וראיתם את כבוד ה'" מפני שיקדים להם מתנת המן בבקר, כי מה כבוד ה' בזה, ועוד שסמך לזה בשמעו את תלונותיכם: והמדרש הזה לרבותינו איננו בפירוש "וראיתם את כבוד ה'", אבל אמרו כן מפני שחלק להם הפרנסה בשני עתים מן היום ולא נתן הכל בבקר וכך אמרו במכילתא (כאן) ויאמר משה בתת ה' לכם בערב, מכאן אתה למד שבפנים חשוכות נתן להם השליו, והמן ששאלו כהלכה נתן להם בפנים מאירות, כלומר בבקר: ורבי אברהם אמר "**ובקר" נמשך בפסוק הראשון** - כי בעבור שאמרו כי הוצאתם אותנו משם אמר שני אותות יעשה השם לכם שתדעו כי הוא הוציא אתכם משם, האחד בערב היום הזה והשני למחר בבקר. **והיה ראוי שיאמר ערב ובקר וראיתם כי ה' הוציא אתכם**, שאין "ובקר" דבק עם "וראיתם את כבוד ה'", כי ביום עצמו ראו הכבוד. וגם זה איננו נראה כן והנכון בעיני כי היה הפלא במן גדול מאד כי השליו הגיו אותו מן הים ברוח נסע מאתו כדרך העולם, אבל המן נוצר להם עתה יצירה חדשה בשמים כענין מעשה בראשית, והוא מה שאמרו בו (אבות ה' ו) שנברא בין השמשות: לכן אמר הכתוב **באות אשר יעשה לכם היום בערב תדעו כי הוא הוציא אתכם מארץ מצרים**, כי יערוך לכם שולחן במדבר, אבל **בפלא הגדול אשר יעשה לכם בבקר תראו את כבוד מלכותו אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיו וכגבורותיו**, שבגדולות ובנפלאות שיעשה השם יראה את כבודו, כענין לקבץ את כל הגוים והלשונות ובאו וראו את כבודי (ישעיה סו יח) וכתוב (שם יט) והגידו את כבודי, וכן רבים וכן הוא דעת אונקלוס שאמר ותחזון ית יקרא דה', ולא תירגם בו "ואיתגלי":

10. בני ישראל מקבלים את השליו והמן (שם)

(ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתַת יְהוָה לָכֶם בְּעֶרֶב בֶּשֶׂר לֶאֱכֹל וְלָחֶם בֹּקֵר לְשֹׁבַע בְּשִׁמְעוֹ עַל יְהוָה אֶת תְּלִנְתְּיִכֶם אֲשֶׁר אִתְּם מְלִינִם עֲלֵיו וְנִחַנְנוּ מֶה לֹא עֲלֵינוּ תְּלִנְתְּיִכֶם כִּי עַל יְהוָה:
 (ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהְרֹן אָמֵן אֵל כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִרְבוּ לִפְנֵי יְהוָה כִּי שָׁמַע אֶת תְּלִנְתְּיִכֶם:
 (י) וַיְהִי כַדְּבַר אֶהְרֹן אֵל כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְ�רָאֵל וַיִּפְּנוּ אֶל הַמִּדְבָּר וְהָיָה כְּבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּעֵינֵי:
 (יא) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
 (יב) שְׁמַעְתָּ אֶת תְּלִוְנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבַר אֲלֵהֶם לֵאמֹר בֵּין הָעֲרָבִים תֹּאכְלוּ בֶשֶׂר וּבִבְקֹר תִּשְׁבְּעוּ לָחֶם וַיִּדְעֹתֶם כִּי אֲנִי יְהוָה אֵל הַיָּכֹם:
 (יג) וַיְהִי בְּעֶרֶב וַתַּעַל הַשֶּׁלֶו וַתִּכַּס אֶת הַמִּחְנֶה וּבִבְקֹר הִיָּתָה שִׁכְבַת הַטֵּל סָבִיב לְמִחְנֶה:
 (יד) וַתַּעַל שִׁכְבַת הַטֵּל וְהָיָה עַל פְּנֵי הַמִּדְבָּר דֶּק מְחֻסָּפִס דֶּק פִּכְפֹּר עַל הָאָרֶץ:
 (טו) וַיִּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו מִן הוּא כִּי לֹא יָדְעוּ מֶה הוּא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם הוּא הַלָּחֶם אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָכֶם לְאֶכְלָה:
 (טז) זֶה הַדְּבַר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְקַטּוֹ מִמֶּנּוּ אִישׁ לְפִי אֶכְלוֹ עַמְרָ לְגִלְגַּל לַת מִסְפַּר נַפְשׁ תִּיכֶם אִישׁ לְאֲשֶׁר בְּאֶהְלוֹ תִקְחוּ:
 (יז) וַיַּעֲשׂוּ כִּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְקְטוּ הַמֶּרְבֶּה וְהַמְמַעֵיט:
 (יח) וַיִּמְדוּ בַעַמְרָ וְלֹא הָעֵדִיף הַמֶּרְבֶּה וְהַמְמַעֵיט לֹא הִחְסִיר אִישׁ לְפִי אֶכְלוֹ לְקַטּוֹ:
 (יט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בְּקֹר:
 (כ) וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה וַיּוֹתֵרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בְּקֹר וַיִּרְחַם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ וַיִּקְצַף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה:
 (כא) וַיִּלְקְטוּ אֶתוֹ בִּבְקֹר בִּבְקֹר אִישׁ כְּפִי אֶכְלוֹ וְחַם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמַס:

במדבר סין(7) שאליו הגיעו בדיוק חודש אחרי יציאת מצרים, בט"ו באייר - שבת, נגמר לבנ"י הלחם שלקחו ממצרים. בנ"י מתלוננים: "מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים, בשבתנו על סיר הכשך באכלנו לחם לשבע". באותו היום בערב, מקבלים בנ"י את השליו לערב אחד, ולמחרת בט"ז אייר, יום א' בשבוע, יורד להם המן בפעם הראשונה.

המספר שבע מסמל ביהדות את הטבע וגבולותיו. את החומר, האוכל...

ביום ג' באותו שבוע, י"ח אייר, ל"ג בעומר, מגיעים בנ"י לחניה השמינית – דופקה(8). החניה דפקה היא... ג'בל צבע...הר סיני. זהו הביקור הראשון של בנ"י בהר סיני, והם מקבלים בו את תורת הנסתר.

המספר שמונה מסמל ביהדות את מה שמעבר לטבע, הנסתר. אולי מכאן זה נלמד...

ביום ו' באותו שבוע מגיעים בנ"י לאלוש(9).

11. בנ"י מגיעים לאלוש שם הם שובתים את השבת הראשונה

- (כב) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי לָקְטוּ לַחֵם מִשֵּׁנָה שְׁנֵי הַעֲמֹר לְאֶחָד וַיִּבְאוּ אוֹ כָּל נְשִׂאֵי הָעֵדָה וַיִּגִּידוּ לַמֶּשֶׁה:
 (כג) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה שְׁבִתוֹן שְׁבֵת ק' דָּש לִיָּה נְה מְחָר אֶת אֲשֶׁר ת' אִפּו אִפּו נְאֻת אֲשֶׁר תִּבְשְׁלוּ בְשֵׁלוּ נְאֻת כָּל הַעֲדָף הַנִּיחֻו לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד הַבֹּקֶר:
 (כד) וַיִּנְיחוּ אֹתוֹ עַד הַבֹּקֶר פְּאֲשֶׁר צָנָה מִשֵּׁה וְל' א הַבְּאִישׁ וְרָמָה ל' א הַיְתָה בּוֹ:
 (כה) וַיֹּאמֶר מִשֵּׁה אֶכְלֶהוּ הַיּוֹם כִּי שְׁבֵת הַיּוֹם לִיָּה נְה הַיּוֹם ל' א תִּמְצָאֶהוּ בְשִׁדָּה:
 (כו) שְׁשֵׁת יָמִים תִּלְקֹטֶהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שְׁבֵת ל' א יְהִיָּה בּוֹ:
 (כז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָצְאוּ מִן הָעֵם לְלֶקֶט וְל' א מְצָאוּ:
 (כח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה עַד אָנָּה מֵאַנְתֶּם לְשֹׁמֵר מִצְוֹתַי תּוֹרֹתַי:

12. רש"י על שמות פרק טז פסוק כב

(כב) לקטו לחם משנה - כשמדדו את לקיטתם באהליהם מצאו כפלים שני העומר לאחד. ומ"א לחם משונה אותו היום נשתנה לשבח בריחו וטעמו (מכילתא) (שאם להגיד ששנים היו והלא כתיב שני העומר לאחד אלא משונה בטעם וריח): ויגידו למשה - שאלוהו מה היום מיומים ומכאן יש ללמוד שעדיין לא הגיד להם משה פרשת שבת שנצטווה לומר להם והיה ביום הששי והכיננו וגו' עד ששאלו את זאת אמר להם הוא אשר דבר ה' שנצטויתי לומר לכם ולכך ענשו הכתוב שאמר לו עד אנה מאנתם ולא הוציאו מן הכלל:

13. שמות פרק טז

- (לה) וַיִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶכְלוּ אֶת הַמֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד ב' אָם אֶל אֶרֶץ נוֹשְׁבֵת אֶת הַמֶּן אֶכְלוּ עַד ב' אָם אֶל קִצֵּה אֶרֶץ כְּנָעַן:
 (לו) וְהָעֵמֶר מֶרְעִישֵׁת הָאֵיפָה הוּא:

ב. כמה זמן אכלו בנ"י את השליו

14. במדבר פרק י' - לאחר כ - 49 שבועות בהר סיני יוצאים בנ"י למסעיהם

- (יא) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּת בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְעֵשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֲנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדָת:
 (יב) וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינִי וַיִּשְׁכְּחוּ הָעֲנָן בְּמִדְבַּר פָּאֶרֶן:
 (יג) וַיִּסְעוּ בְּרֹאשׁוֹנָה עַל פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה:

15. קברות התאוה - (חניה 12)

- (ד) וְהַאֲסִפְסֹף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הַתְּאוּוֹ תִּאָּנֶה וַיִּשְׁבוּ וַיִּכְפּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר:
 (ה) וַזְכַּרְנוּ אֶת הַדְּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת הַחֲצִיר וְאֶת הַבְּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִים:
 (ו) וַעֲתָה נִפְשָׁנוּ בְּבִשָּׂה אֵין כֹּל בְּלִתִּי אֶל הַמֶּן עֵינֵינוּ:

(יח) וְאֵל הַעַם תֹּאמַר הֲתִקְדְּשׁוּ לְמַחֵר וְאֶכְלֹתֶם בֶּשֶׂר פִּי בְּכִיתֶם בְּאֲזְנֵי יְהוָה לֹאמַר מִי יֹאכְלֵנוּ בֶּשֶׂר פִּי טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנִתֵּן יְהוָה לָכֶם בֶּשֶׂר וְאֶכְלֹתֶם:
 (יט) לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם:
 (כ) **עַד חֲדָשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאִפְּכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן פִּי מֵאִסְתֶּם אֵת יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וּתְכַפּוּ לְפָנָיו לֹאמַר לְמָה זֶה יֵצְאוּ מֵמִצְרַיִם:**

16. רמב"ן על במדבר פרק יא פסוק כב

(כב) ...ור"א תירץ כי משה היה חושב שלא יחדש השם מופת כי אם להצדיק נביאו וגם זה איננו נכון בעיני, **כי כבר עשה עמהם כזה בשליו ראשון** (שמות טז יג) וכן במים (שם יז ו) ובמן (שם טז), כי כולם על תלונותם נתנו להם: ...וכן היה, שנסע רוח מאת השם (פסוק לא) כמנהגו של עולם, לא "רוח ים חזק מאד" ולא "רוח קדים עזה" כאשר יזכיר במופתים (שמות י"ט, שם יד כא), אבל רוח סתם כנהוגים, ויגזו שלוים מן הים, לא שנבראו עתה בעבורם, ואין בדבר חידוש מטבעו של עולם ועוד שכבר היה להם כן, ולא חידש עתה רק שיהיו שלוים רבים מאד:

ג. התגלות באר מרים

17. שמות פרק י"ז - רפידיים - (חניה 10)

(א) ויִסְעוּ כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַר סִין לְמִסְעֵיהֶם עַל פִּי יְהוָה וַיַּחֲנוּ בְּרַפִּידִים וְאִין מִיַּם לְשֵׁת הַיָּם:
 (ב) וַיִּרְבַּ הַיָּם עִם מִשְׁחָה וַיִּאֲמְרוּ תָנוּ לָנוּ מַיִם וַנִּשְׁתֶּה וַיִּאֲמַר לָהֶם מִשְׁחָה מִה תִּרְיֹבֶן עִמָּדֵי מִה תִּנְסוּן אֵת יְהוָה:
 (ג) וַיִּצְמָא שָׁם הַעָם לַמַּיִם וַיִּלְלֵן הַעָם עַל מִשְׁחָה וַיִּאֲמַר לְמָה זֶה הַעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָמִית אֶתִּי וְאֵת בְּנֵי נְאֻת מִקְנֵי בְצֻמָּא:
 (ד) וַיִּצְעַק מִשְׁחָה אֵל יְהוָה לֹאמַר מַה אֲעֲשֶׂה לָּעַם הַזֶּה הֲיֵה עוֹד מְעַט וּסְקַלְנִי:
 (ה) וַיִּאֲמַר יְהוָה אֵל מִשְׁחָה **עַבְרָה לְפָנֵי הַעָם וַקַּח אֶתֶּךָ מִזְקַנֵי יִשְׂרָאֵל** וּמִטֶּבֶל אֲשֶׁר הִפִּיתָ בּוֹ אֵת הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ:
 (ו) הֲנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם **עַל הַצּוּר בַּח רֶב** וְהִפִּיתָ בַצּוּר וַיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וַשְׁתֶּה הַעָם וַיַּעַשׂ כֵּן **מִשְׁחָה לְעֵינֵי זְקַנֵי יִשְׂרָאֵל:**

18. רמב"ן על שמות פרק יז פסוק ה

(ה) עבור לפני העם כלשון העביר אותם לערים (בראשית מז כא), והעברתי את אויביך בארץ לא ידעת (ירמיה טו יד), שתעבור מהם אל מקום אחר, או כמו ויעבור את הכושי (ש"ב יח כג), והוא עבר לפניהם (בראשית לג ג), שקדם ללכת קודם להם וענין הכתוב הזה, **כי העם היו ברפידיים, והצור אשר יצאו ממנו המים היה בחורב, והוא הר סיני, על דעת הראשונים** (ראה במסכת שבת פט:), או מקום עיר לפני ההר קרוב לו על דעתי, כאשר אפשר עוד (להלן יט א, דברים א ו) והנה הוצרך משה לקדם לפני העם לעבור מרפידיים אל חורב כמהלך פרסה או פרסאות, רחוק מן המחנה לפניהם, ועל כן אמר לו עבור לפני העם וקח אתך מזקני ישראל והלכת, כלומר שתלך עד שתראה אותי עומד לפניך על הצור בחורב:

והנה הכה בצור ויצאו ממנו מים, ולא ספר הכתוב ותשת העדה ובעירם כאשר בשניה (במדבר כ יא), אבל בידוע שעשו כן וברור הוא שלא הלכו העם אל חורב לשותות, כי לא באו לפני הר סיני עד אחרי כן **בחדש השלישי אבל שלחו שם נעריהם ובהמתם לשאוב מים ולהביא להם כמנהג המחנות וקרוב אלי שיצאו מים מן הצור בחורב, מים קרים נוזלים, הלכו אל רפידיים, ושם שתו אותם, והוא שאמר הכתוב (תהלים עח טז) ויוציא נוזלים מסלע ויורד כנהרות מים, וכתוב (שם קה מא) פתח צור ויזובו מים הלכו בציות נהר ומה שאמר (שם עח כ) הן הכה צור ויזובו מים ונחלים ישטופו, גם הוא על הצור הזה בחורב על דרך הפשט:**

והסלע השני אשר היה בקדש נבקע בו כמו באר נובע מים, ועל כן אמר (במדבר כא טז) הוא הבאר אשר אמר ה' למשה, ואמרו בשירה (שם שם יח) באר חפרוה שרים, כי היה כמו באר חפרוה, ולכן אמר שם (כ יא) ותשת העדה ובעירם, ששתו מיד שם באותו המקום, אבל כאן היו נהרות שוטפים ממנו ושותין בבתיהם לרצונם ואע"פ שהיה הכל בארה של מרים, **קבלת רבותינו (במדב"ר יט כה), יתכן שהיה בפעם הראשון וכל הארבעים שנה מושך מים כנהרות שוטפות, ובפעם השנית מפני העונש אשר היה שם נעשה כמו באר חפרוה מלאה מים חיים:**

ד. מסה ומריבה (רפידיים) - מקום מועד לפרענות

19. שמות פרק י"ז - "מסה ומריבה"

(ז) וַיִּקְרָא שָׁם הַמָּקוֹם **מִסָּה וּמְרִיבָה** עַל רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נִסְתֵּם אֵת יְהוָה לֹאמַר הֲיִגִּשׁ יְהוָה בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין:
 (ח) וַיָּבֹא עֲמִלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרַפִּידִים:

20. במדבר פרקים י"א ו"ב (חניה 13)

(לה) מִקְבְּרוֹת הַתְּאֵנָה נִסְעוּ הָעַם חֲצֵרוֹת וַיְהִיו בְּחֲצֵרוֹת
(א) וַתִּדְבַר מֶרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה עַל אֲדֹת הָאִשָּׁה הַכֹּהֵנִית אֲשֶׁר לָקַח כִּי אִשָּׁה כֹּהֵנִית לָקַח:

בדרך להר סיני הם עוברים את חניה עשרים ואחת - מקהלות.
בחניה זו, מקהיל קורח את העדה וחולק על יחודו של אהרן. חניה זו חופפת את חצרות, שבה מרים ואהרן חלקו על יחודו של משה, ואת רפידים, שם פגעה בהם חרבו של עמלק, על שלא הקפידו על המידות.

21. בעל הטורים במדבר ל"ג כ"ה - (חניה 21)

(כה) במקהלת - על שם ויקהלו על משה ועל אהרן (לעיל טז, ג). במקהלות.